

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΣ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ: Η ΝΕΑ ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ;

Γιάννης Κουρής,
Δρ. Φιλοσοφίας King's College London

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΣ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ: Η ΝΕΑ ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ;

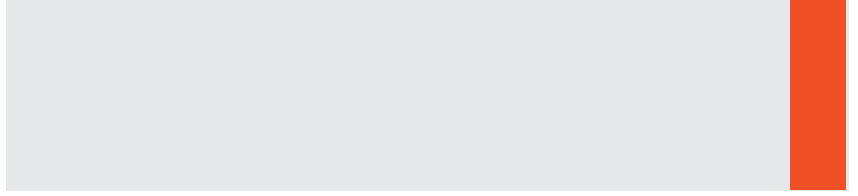
Γιάννης Κουρής¹

Ο Βρετανός φιλόσοφος Stuart White, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, διερωτήθηκε το 2007 αν ο νεο-ρεπουμπλικανισμός είναι η νέα μεγάλη ιδέα της Αριστεράς (White, 2007). Ο σύγχρονος ρεπουμπλικανισμός -όπως ορίζεται στον ακαδημαϊκό χώρο- βασίζεται σε μια σειρά από ιδέες όπως η ελευθερία, η κοινωνική και οικονομική ισότητα, η ενεργή συμμετοχή στον δημοκρατικό βίο και η προάσπιση μια ευρείας γκάμας κοινωνικών δικαιωμάτων. Το 2007 η ρεπουμπλικανική πολιτική θεωρία είχε ξεκινήσει να ακμάζει στους ακαδημαϊκούς κύκλους της Δύσης, ενώ η ριζοσπαστική Αριστερά προσπαθούσε να εναρμονίσει έναν νέο κοινωνικό προοδευτισμό με τις παραδοσιακές ιδεολογικές της δεσμεύσεις.

Σήμερα, μία και πλέον δεκαετία μετά, οι εξελίξεις των τελευταίων ετών προσδίδουν επιπλέον ενδιαφέρον στην ερώτηση του White. Ακαδημαϊκά, η νεο-ρεπουμπλικανική ακμή έχει συνεχιστεί ακάθεκτη, δημιουργώντας μια πλούσια και συνεχώς αυξανόμενη βιβλιογραφία (Lovett, 2018). Πολιτικά, η οικονομική και ιδεολογική κρίση έχει δημιουργήσει -μεταξύ άλλων- εύφορο έδαφος για προοδευτικές ιδέες και εναλλακτικές πολιτικές. Για παράδειγμα, το 2007 δύσκολα θα μπορούσε κάποιος να προβλέψει την τετραετή διακυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ. Ομοίως, κανείς δεν μπορούσε να υπολογίσει τη δημοτικότητα των ιδεών (του σοσιαλιστή) Bernie Sanders στις ΗΠΑ ή το ότι ο Jeremy Corbyn θα εκλεγόταν ηγέτης των Εργατικών στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Το κείμενο αυτό κάνει μια αρχική απόπειρα να απαντήσει στο ερώτημα του White, αναδεικνύοντας το συσχετισμό μεταξύ ριζοσπαστικού νεο-ρεπουμπλικανισμού και Αριστεράς. Η νέα αυτή προσέγγιση έχει θεωρητικά αλλά και πρακτικά πλεονεκτήματα: προσφέρει ένα συμπαγές θεωρητικό υπόβαθρο για την αξιολόγηση εναλλακτικών πολιτικών. Αρχικά, θα παρουσιαστεί το πολιτικό πρόγραμμα του ρεπουμπλικανισμού. Εν συνεχεία, θα παρουσιαστεί ο ριζοσπαστικός νεο-ρεπουμπλικανισμός και οι προοδευτικές πολιτικές που ενστερνίζεται. Τέλος, θα αναλυθούν τα πλεονεκτήματα της ρεπουμπλικανικής προσέγγισης και θα υπογραμμιστεί η νέα δυναμική που μπορεί να παρέχει στο χώρο της Αριστεράς.

¹ Δρ. Φιλοσοφίας King's College London.

1. ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Ο όρος «ρεπουμπλικανισμός» χρησιμοποιείται για να περιγράψει δύο διαφορετικά αλλά στενά συνδεδεμένα φαινόμενα. Πρώτον, ο όρος «ρεπουμπλικανισμός» αναφέρεται σε μια ιστορική σχολή σκέψης. Σε αυτή τη σχολή ανήκουν στοχαστές όπως ο Μακιαβέλλι, ο Ρουσσώ, ο Μίλτον, η Γουόλστονκραφτ, ο Τζέφερσον, ο Μάντισον και ο Πέιν. Δεύτερον, ο όρος «ρεπουμπλικανισμός» αναφέρεται σε μια σύγχρονη κανονιστική πολιτική θεωρία που δίνει κεντρικό ρόλο στην αξία της πολιτικής ελευθερίας. Ο νεο-ρεπουμπλικανισμός συνδέεται κυρίως με τα έργα των Pettit (1997 και 2012) και Skinner (1998). Όλοι αυτοί οι φιλόσοφοι ανέπτυξαν τη σκέψη τους προς διαφορετικές κατευθύνσεις και συχνά είχαν διαμετρικά αντίθετες τοποθετήσεις στις αξιακές τους αναλύσεις. Ωστόσο, στη βάση του έργου τους υπάρχουν τέσσερις κοινές ιδέες, που αποτελούν τη στενή ιδεολογική βάση του νεο-ρεπουμπλικανισμού (White, 2007).

Πρώτον, ο νεο-ρεπουμπλικανισμός προωθεί το κοινό καλό. Μια νεο-ρεπουμπλικανική πολιτεία πρέπει να προωθεί τα συμφέροντα όλων των πολιτών και να δημιουργεί θεσμικές δομές που αποτρέπουν ολιγαρχικές κλίκες και συγκεκριμένα άτομα να ορίζουν τον κοινό βίο. Η προώθηση του κοινού καλού καθιστά τον νεο-ρεπουμπλικανισμό άρρητα συνδεδεμένο με τη δημοκρατία². Όλες οι πολιτικές πρέπει να αξιολογούνται, μέσω ανοιχτού διάλογου, από το σύνολο της κοινωνίας (Sunstein, 1998). Οι νεο-ρεπουμπλικάνοι θεωρούν ότι ο λαός είναι κυρίαρχος και ότι πρέπει να υπάρχουν οι απαραίτητες θεσμικές εγγυήσεις και ο απαραίτητος διαχωρισμός εξουσιών (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική κ.ο.κ.) για να προωθηθεί το κοινό καλό επιτυχώς.

Δεύτερον, η ρεπουμπλικανική πολιτεία πρέπει να διαφυλάσσει την ελευθέρια των πολιτών της. Η νεο-ρεπουμπλικανική θεώρηση της ελευθερίας «ως μη κυριαρχία» είναι πιο σθεναρή από τη φιλελεύθερη θεώρηση της ελευθερίας «ως μη παρέμβαση». Κατά την ελευθερία «ως μη παρέμβαση», αν δεν υπάρχει άμεση παρέμβαση ή ορατός εξαναγκασμός στις επιλογές κάποιου ατόμου, τότε το άτομο αυτό είναι ελεύθερο.

² Αξίζει να σημειωθεί ότι κάποιοι στοχαστές που ανήκουν στο ιστορικό ρεύμα του ρεπουμπλικανισμού δεν ήταν δημοκράτες, καθώς έζησαν και έδρασαν σε άλλα ιστορικά πλαίσια και συνθήκες. Ωστόσο, όλοι ήθελαν μέσα από τύπους πολιτευμάτων που προτείνουν να προωθήσουν το κοινό καλό.

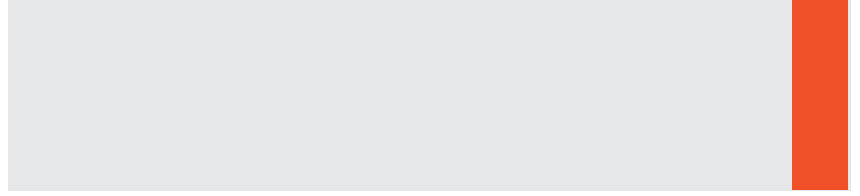
Η ελευθερία «ως μη κυριαρχία» απαιτεί το άτομο όχι μόνο να έχει ευρύ περιθώριο επιλογών αλλά και να μην είναι οι επιλογές του υπό την αυθαίρετη εξουσία κάποιου άλλου (Pettit, 1997)³. Φανταστείτε μια γυναίκα η οποία ζει σε μια πατριαρχική κοινωνία και εξαρτάται οικονομικά από το σύζυγό της, ο οποίος όμως της παρέχει απεριόριστη ελευθερία κινήσεων. Εμφανώς σε αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει παρέμβαση στις επιλογές της συγκεκριμένης γυναίκας, άρα είναι ελεύθερη, κατά τη φιλελεύθερη έννοια της ελευθερίας. Ενώ, κατά τη ρεπουμπλικανική, δεν είναι ελεύθερη, αφού ο σύζυγος έχει τη δύναμη να παρέμβει στις επιλογές της (π.χ. να αλλάξει γνώμη αύριο).

Η ρεπουμπλικανική πολιτεία έχει διττό ρόλο σε ό,τι αφορά τη διαφύλαξη της ελευθερίας «ως μη κυριαρχία». Από τη μια, πρέπει να δημιουργήσει τις απαραίτητες ασφαλιστικές δικλίδες έτσι ώστε κανένας πολίτης (ή ομάδα πολιτών) να μην έχει αυθαίρετη εξουσία πάνω στις επιλογές των υπολοίπων. Από την άλλη, το κράτος πρέπει να είναι δομημένο έτσι ώστε η κρατική εξουσία να μην περιορίζει την ελευθερία των πολιτών.

Τρίτον, η ρεπουμπλικανική προσέγγιση ασχολείται με το χαρακτήρα των πολιτών και την *καλλιέργεια συγκεκριμένων πολιτικών αρετών*. Για παράδειγμα, μια πολιτική αρετή που προσπαθεί να καλλιεργήσει η ρεπουμπλικανική πολιτεία είναι η ενεργή συμμετοχή στα κοινά. Για κάποιους ρεπουμπλικάνους η συμμετοχή στον κοινό βίο έχει εγγενή αξία, ενώ για άλλους η συμμετοχή βοηθά απλώς έμμεσα στην προώθηση του κοινού καλού (Skinner, 1998).

Τέταρτον, ο νεο-ρεπουμπλικανισμός ασχολείται με τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που πρέπει να ισχύουν για την προώθηση του κοινού καλού και της ελευθερίας ως «μη κυριαρχία». Πιο συγκεκριμένα, υπάρχει μια *δέσμευση στην οικονομική και κοινωνική ισότητα*. Για να μη δημιουργούνται προβληματικές ασυμμετρίες δύναμης εντός της κοινωνίας, δεν πρέπει να υπάρχουν αισθητές ανισότητες πλούτου ή θεσμοθετημένες διατάξεις που εναποθέτουν αυθαίρετη εξουσιαστική δύναμη σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες. Όπως γράφει και ο Ρουσσώ, «κανείς δεν πρέπει να είναι αρκετά πλούσιος για να αγοράσει κάποιον άλλο και κανένας αρκετά φτωχός για να πουλήσει τον εαυτό του» (Rousseau, 1920: 87).

³ Ο Pettit (1997) ορίζει την αυθαίρετη εξουσία ως την εξουσία η οποία δεν είναι αναγκασμένη «να ακολουθεί στενά τα συμφέροντα των ατόμων που υπόκεινται σε αυτή». Για παράδειγμα η κρατική εξουσία που δεν ακολουθεί και προωθεί τα συμφέροντα του κυρίαρχου λαού θεωρείται αυθαίρετη.

Το ίδιο ισχύει και για νομοθεσίες, θεσμικά πλαίσια και νόρμες που ενισχύουν την κοινωνική ανισότητα. Για παράδειγμα, ο ρεπουμπλικανισμός, από την εποχή της Γουόλστονκραφτ, προσφέρει ένα θεωρητικό κριτικό πλαίσιο κατά της πατριαρχικής κυριαρχίας, η οποία περιορίζει την ελευθερία των γυναικών. Το ίδιο θα μπορούσαμε να πούμε ότι ισχύει και στο σύγχρονο πλαίσιο για ξενοφοβικές, ομοφοβικές, τρανσφοβικές και ρατσιστικές νόρμες και νομοθεσίες, οι οποίες θέτουν συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες κάτω από την αυθαίρετη εξουσία κάποιων άλλων. Η νεο-ρεπουμπλικανική πολιτεία θέτει ως στόχο την εξάλειψη όλων αυτών των θεσμικών δομών που υποστηρίζουν τις παραπάνω μορφές κοινωνικής κυριαρχίας.

2. ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΣ ΝΕΟ-ΡΕΠΟΥΜΠΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Tα τελευταία χρόνια το ριζοσπαστικό ρεύμα σκέψης εντός του νεο-ρεπουμπλικανισμού έχει αναζωογονηθεί (O'Shea, 2019; Muldoon, 2019; Bryan, 2019; Roberts, 2017; Leipold, 2017; White, 2011; Gourevitch, 2015). Αυτή η τάση αντλεί έμπνευση από τη ριζοσπαστική ιστορία της παράδοσης και προτάσσει μια επιπλέον θέση: ο νεο-ρεπουμπλικανισμός δεν συνάδει με το νεοφιλελεύθερο καπιταλιστικό οικονομικό μοντέλο⁴. Αυτό το αντικαπιταλιστικό ρεύμα θεωρεί ότι οι σύγχρονες καπιταλιστικές κοινωνίες έχουν μια πληθώρα δομικών χαρακτηριστικών που μειώνουν την ελευθερία (ως «μη κυριαρχία») στην κοινωνία.

Για παράδειγμα, ο ιεραρχικός τρόπος με τον οποίο είναι δομημένες οι μοντέρνες επιχειρήσεις θεσμοθετεί συνθήκες κυριαρχίας εντός του χώρου εργασίας (Anderson, 2017). Οι εργαζόμενοι βρίσκονται υπό την αυθαίρετη εξουσία των εργοδοτών αλλά και των προϊσταμένων τους όσο δεν μπορούν να καθορίσουν τις καθημερινές συνθήκες εργασίας τους ή να αλλάξουν δουλειά με ευκολία. Οι εργοδότες λοιπόν αλλά και οι προϊστάμενοι μπορούν ανά πάσα στιγμή να επέμβουν στις επιλογές των εργαζομένων, περιορίζοντας σημαντικά την ελευθερία τους. Επιπροσθέτως, η νεοφιλελεύθερη προσέγγιση παραδοσιακά θέλει να αφαιρέσει όλα τα εμπόδια (συνδικάτα, ισχυρά εργασιακά δικαιώματα κ.λπ.) από την ελεύθερη αγορά, με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να είναι ακόμα πιο ευάλωτοι στη δύναμη των εργοδοτών. Ακόμη, η καπιταλιστική παραγωγή δημιουργεί συνέχεια υπεραξίες, οι οποίες με τη σειρά τους δημιουργούν εταιρικούς κολοσσούς που έχουν υπέρμετρη εξουσιαστική δύναμη πάνω στην υπόλοιπη κοινωνία (μέσω της χρηματοδότησης πολιτικών κομμάτων, του ελέγχου των ΜΜΕ κ.λπ.).

⁴ Για τη ριζοσπαστική ιστορία της παράδοσης βλ. Gourevitch (2015).

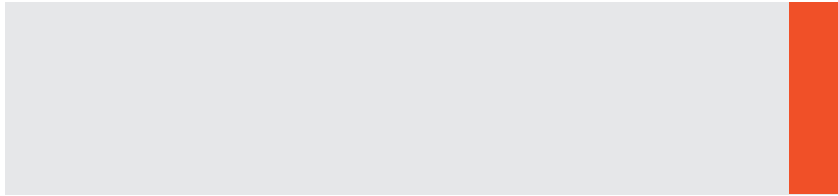
Τέλος, η μεγιστοποίηση του κέρδους, που βρίσκεται στη βάση του καπιταλιστικού συστήματος, καλλιεργεί έναν ανθυγιεινό ανταγωνισμό, ο οποίος εμποδίζει την ανάπτυξη πολιτικών αρετών όπως η αλληλεγγύη και η προώθηση του κοινού καλού, που είναι βασικοί πυλώνες του νεο-ρεπουμπλικανισμού.

Αυτή η ένταση μεταξύ καπιταλισμού και ριζοσπαστικού νεο-ρεπουμπλικανισμού έχει οδηγήσει τους νεο-ρεπουμπλικάνους στη διατύπωση εναλλακτικών τρόπων δόμησης της σύγχρονης κοινωνίας. Σύμφωνα με τον ριζοσπαστικό νεο-ρεπουμπλικανισμό, το κράτος πρόνοιας πρέπει να ενισχυθεί με εναλλακτικές πολιτικές, έτσι ώστε να αυξηθεί η ελευθερία ως «μη κυριαρχία» και να προωθεί το κοινό καλό. Πολιτικές που απλώς ανακατανέμουν τον πλούτο ή παρέχουν δωρεάν βασικά αγαθά όπως η παιδεία και η υγεία δεν είναι αρκετές, σύμφωνα με αυτή τη θεώρηση. Για παράδειγμα, μια ριζοσπαστική νεο-ρεπουμπλικανική εκπαιδευτική πολιτική θα προωθούσε την ελευθερία «ως μη κυριαρχία» σε όλα τα επίπεδα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και θα καλλιεργούσε και τις αντίστοιχες πολιτικές αρετές (π.χ. κατάργηση τυποποιημένων εξετάσεων, ενεργή συμμετοχή των μαθητών στη δημιουργία αναλυτικού προγράμματος και επιλογής μαθημάτων κ.ά.)⁵.

Κάποιοι νεο-ρεπουμπλικάνοι θεωρούν ότι μόνο η δημόσια ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής θα οδηγήσει σε μια απελευθερωμένη κοινωνία (O'Shea, 2019; Gourevitch, 2015). Κάποιοι άλλοι προωθούν πιο ήπιες εναλλακτικές, οι οποίες κυρίως στοχεύουν στο να εκδημοκρατίσουν το χώρο εργασίας και να θωρακίσουν τους ευάλωτους εργαζομένους. Για παράδειγμα, η Elizabeth Anderson (2017) θεωρεί ότι οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν αντιπροσώπους στα διοικητικά συμβούλια των επιχειρήσεων. Αυτή η πρόταση είναι πιο ρεαλιστική, αφού πλησιάζει το γερμανικό μοντέλο διαχείρισης. Επιπλέον, η Anderson θεωρεί ότι όλοι πρέπει να έχουν ένα εγγυημένο βασικό εισόδημα για να καλύπτουν τις βασικές ανάγκες τους (universal basic income)⁶. Αυτό το εισόδημα θα δώσει τη δυνατότητα στους πολίτες να μη βρίσκονται στο έλεος των εργοδοτών και να μπορούν να φύγουν από έναν καταπιεστικό χώρο εργασίας. Οι νεο-ρεπουμπλικάνοι υποστηρίζουν ακόμη τη θεσμοθέτηση κινήτρων για εναλλακτικές μορφές παραγωγής όπως οι κλασικοί εργατικοί συνεταιρισμοί.

⁵ Βλ. Suisa (2019).

⁶ Το εισόδημα αυτό θα το παρέχει το κράτος σε σταθερή βάση και όχι μόνο σε περίπτωση ανεργίας.

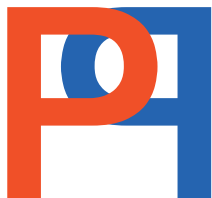
Μια άλλη πολιτική θα ήταν να νομοθετηθεί η υποχρέωση των επιχειρήσεων να εναποθέτουν ένα ποσοστό των κερδών τους σε funds που ανήκουν στο εργατικό δυναμικό (O'Shea, 2019). Όλες οι παραπάνω πολιτικές έχουν μια κοινή βάση: την αύξηση της ελευθερίας (ως «μη κυριαρχία») εντός της κοινωνίας και την προώθηση των ρεπουμπλικανικών ιδεών.

3. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Ομολογουμένως, οι συγκεκριμένες ιδέες -ή έστω αρκετές από αυτές- δεν είναι καινούργιες για το χώρο της Αριστεράς. Στο κέντρο της μαρξιστικής και σοσιαλιστικής σκέψης βρισκόταν η κριτική του καπιταλισμού. Παράλληλα, στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα αναπτύχθηκαν προοδευτικές πολιτικές, είτε από τη Σοσιαλδημοκρατία είτε από άλλες εκδοχές της Αριστεράς, που αποσκοπούσαν στη σταδιακή χειραφέτηση των καταπιεσμένων πολιτών. Ωστόσο, ο ριζοσπαστικός νεο-ρεπουμπλικανισμός προσφέρει μια νέα δυναμική στην αριστερή σκέψη και έχει απτά πλεονεκτήματα.

Πρώτον, ο ριζοσπαστικός νεο-ρεπουμπλικανισμός προσφέρει μια εργαλειοθήκη για την αξιολόγηση των σύγχρονων καπιταλιστικών κοινωνιών. Τα σύγχρονα πολιτικά προγράμματα των κομμάτων του προοδευτικού χώρου μπορούν μέσω του νεο-ρεπουμπλικανικού θεωρικού πλαισίου να αξιολογηθούν, με κύριο γνώμονα την προώθηση της ελευθερίας ως «μη κυριαρχία». Για παράδειγμα, το ισπανικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (PSOE) ζήτησε το 2007 από τον φιλόσοφο Philip Pettit να αξιολογήσει τη διακυβέρνηση του κόμματος από ρεπουμπλικανική σκοπιά (White, 2007). Η κίνηση του PSOE αναδεικνύει το εφαρμοσμένο πολιτικό πλεονέκτημα του ριζοσπαστικού νεο-ρεπουμπλικανισμού.

Δεύτερον, ο ριζοσπαστικός νεο-ρεπουμπλικανισμός συμβαδίζει με τη σύγχρονη πληθυντική Αριστερά. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η νεο-ρεπουμπλικανική πολιτεία θέτει ως στόχο την εξάλειψη των θεσμικών δομών που υποστηρίζουν ποικίλες μορφές κοινωνικής κυριαρχίας. Αυτό σημαίνει ότι οι θεσμικές εγγυήσεις για την υπεράσπιση της εργατικής τάξης και του LGBTQT κινήματος, για παράδειγμα, στηρίζονται στην ίδια θεωρητική βάση, σύμφωνα με τον ρεπουμπλικανισμό. Όλες οι εναλλακτικές ρεπουμπλικανικές πολιτικές αποσκοπούν στη μείωση της αυθαίρετης εξουσιαστικής δύναμης. Ταυτόχρονα, ορισμένοι «αντι-εμπορικοί» ρεπουμπλικάνοι, όπως ο Ρουσσώ, προσφέρουν ένα καθάρα «πράσινο» αναπτυξιακό κοινωνικό όραμα (White, 2007).

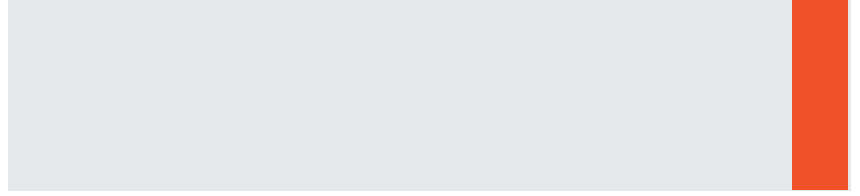
Τρίτον, ο ριζοσπαστικός νεο-ρεπουμπλικανισμός μπορεί να αποτελέσει τη βάση μιας προοδευτικής εξωτερικής πολιτικής. Για παράδειγμα, οι ρεπουμπλικανικές ιδέες μπορούν να πλαισιώσουν μια εξωτερική πολιτική που να είναι φιλοευρωπαϊκή και ταυτόχρονα να απαιτεί τον εκδημοκρατισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το δημοκρατικό έλλειμμα και η νεοφιλελεύθερη αντίληψη της ΕΕ δημιουργούν συνθήκες κυριαρχίας τόσο εντός των κρατών-μελών όσο και μεταξύ αυτών.

Τέταρτον, ο ριζοσπαστικός νεο-ρεπουμπλικανισμός μάς προσφέρει το θεωρητικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση σύγχρονων προκλήσεων. Στην εποχή της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης η Αριστερά οφείλει να μπορεί να χρησιμοποιήσει την τεχνολογία προς όφελος της κοινωνίας, αλλά και να σταθεί αναστοχαστικά και κριτικά ως προς τα κομμάτια αυτής της τεχνολογικής ανάπτυξης που λειτουργούν μόνο προς όφελος των ισχυρών. Ο ρεπουμπλικανισμός θεωρεί ότι οι τεχνολογίες που προωθούν την ελευθερία ως «μη κυριαρχία» όχι μόνο μπορούν αλλά και πρέπει να είναι κομμάτι μιας αριστερής πολιτικής⁷. Από την άλλη, μεγάλες εταιρίες τεχνολογίας θα πρέπει να μεταρρυθμιστούν ριζικά, προκειμένου να περιοριστεί η αυθαίρετη εξουσία που ασκούν στις επιλογές μας (πιο ισχυρή νομοθεσία για την προστασία δεδομένων, «πλαφόν» στις διαδικτυακές πωλήσεις κ.ά.). Για παράδειγμα, πρόσφατες έρευνες αναλύουν το πώς μεγάλες εταιρίες συγκεντρώνουν προσωπικά δεδομένα και τα χρησιμοποιούν για targeted (εμπορικό και πολιτικό) marketing, ασκώντας έτσι αυθαίρετη εξουσία πάνω στους πολίτες (West, 2019; Zuboff, 2019).

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο ριζοσπαστικός νεο-ρεπουμπλικανισμός δείχνει ότι μπορεί να είναι μια πολλά υποσχόμενη θεωρητική προσέγγιση για το χώρο της Αριστεράς. Το θεωρητικό πλαίσιο που προσφέρει συνδυάζει μια ισχυρή κριτική του νεοφιλελεύθερου καπιταλιστικού οικονομικού μοντέλου με μια ανανεωμένη κανονιστική πολιτική θεωρία που προωθεί ένα εναλλακτικό «χειραφετητικό» ορίζοντα ευημερίας. Τέλος, η δυνατότητα να αξιοποιηθεί αυτό το θεωρητικό πλαίσιο για την αξιολόγηση εφαρμοσμένων εναλλακτικών πολιτικών προσδίδει νέα δυναμική στο χώρο της σύγχρονης πληθυντικής Αριστεράς.

⁷ βλ. Diamond και Plattner (2012) για τις δυναμικά απελευθερωτικές πρακτικές που μπορούν να προσφέρουν οι Information and Communication Technologies (ICT), όπως οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anderson, E. (2017) *Private Government: How Employers Rule Our Lives (and Why We Don't Talk About It)*. Princeton: Princeton University Press.

Bryan, A. (2019) «*The Dominating Effects of Economic Crises*», *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, pp.1-25.

Diamond, L. and Plattner, M. F. (2012) *Liberation Technology: Social Media and the Struggle for Democracy*. Baltimore, MD: JHU Press.

Gourevitch, A. (2015) *From Slavery to the Cooperative Commonwealth: Labor and Republican Liberty in the Nineteenth Century*. Cambridge: Cambridge University Press.

Leipold, B. (2017) *Citizen Marx: The Relationship between Karl Marx and Republicanism*. PhD thesis, University of Oxford: Oxford.

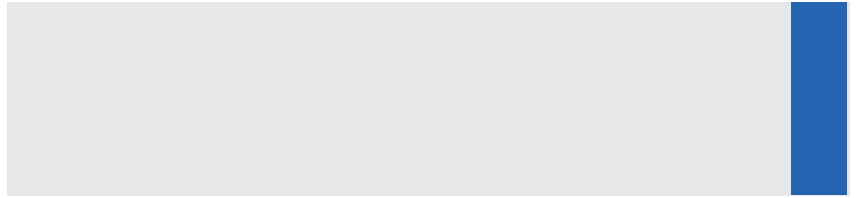
Lovett, F. (2018) «*Republicanism*», *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2018 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/republicanism/>

Muldoon, J. (2019) «A Socialist Republican Theory of Freedom and Government», *European Journal of Political Theory*, p.1-21.

O'Shea, T. (2019) «Socialist Republicanism», *Political Theory*, p.1-21.

Pettit, P. (1997) *Republicanism: A Theory of Freedom and Government*. Oxford: Oxford University Press.

Pettit, P. (2012) *On the People's Terms: A Republican Theory and Model of Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Roberts, W., C. (2017) *Marx's Inferno: The Political Theory of Capital*. Princeton: Princeton University Press.

Rousseau, Jean-Jacques (1920) *The Social Contract, & Discourse*. New York: J.M. Dent & Sons.

Skinner, Q. (2012) *Liberty Before Liberalism*. Cambridge: Cambridge University Press.

Suissa, J. (2019) «Education and Non-domination: Reflections from the Radical Tradition», *Studies in Philosophy and Education*, 34 (4), pp. 359-375.

West, S, M. (2019) «Data Capitalism: Redefining the Logics of Surveillance and Privacy», *Business & Society*, 58(1), pp. 20-41.

White, S. (2007) «Is Republicanism the Left's "Big Idea"», *Renewal*, 15(1), pp. 37-47.

White, S. (2011) «The Republican Critique of Capitalism», *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 14(5), pp. 561-579.

Zuboff, S. (2019) *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. New York: Profile Books.

ENA

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

** Η παρούσα δημοσίευση εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα και δεν εκφράζει απαραίτητα ή και στο σύνολό της το ENA*

ENA, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
T. +30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org